

ՎԻԿՏՈՐԻԱ ԱՂԱՆՈՒՐ

ԱԶԴ

Քերթոնաժիկս՝ որպէս և վերնագիրն իւր ցոռցանէ՝ ծնունդ է նրբենի և խորագգած մրտաց հայագգի քերթողուհեոյն՝ Վիկտորիայ Ագանուոր (Vittoria Aganoor), դստեր Երոնարդայի՝ որդեոյ դստեր Սամուելի Մոնրատայ՝ աշխարհածանօր բարերարի մանկուտոյ ազգիս*։ — Անգէտ հայրենի բարբառոյն՝ այլ կարի հմուտ և խելամուտ խաղերէն տաղալափոքեան, յօրինէ քերթոնաժս՝ ի նոյն շեզոռ, որպէս և Ըզյառայիկայոյ՝ որ քեպէտ ոչ դիւրիմաց՝ վասն քերթողական վսեմ խոյանացն դրոշատեցաւ յիտալացի բանասէր քերթից, և պսակեցաւ ևս

առանձինն մրցանակաւ, մինչև հոյանոռն Աթենական ժողովոյ վենետացս (Ateneo Veneto) առնուչ ընդունել զքերթողուհին ի թիւս անդամոց իւրոց։

Փափաքելի էր արդեօք ընթննուչ զսա հայեցի ի նմին իսկ ի ծնողէ բանին, և ոչ զբարդմանեալս՝ որ գուցէ ոչ բովանդակէ զընորն բընագրին։ այլ զի մի՛ ի սպաս անձաշակ թողցուք զմտաւայանքս մեր ազգայինս՝ որք քերէս ոչ միայն խնդայցեն, այլ և ի նախանձ նմանութեան կրթիցին այնպիսեաց ախորժակաց, միեգաք ի բարգմանութիւն, գուռ գործեալ՝ ըստ կարի մերոս՝ պահել զվսեմութիւն բնագրին։ իցէ՛ թէ յաջողեալ էաք։

Հ. Արէն Ղալիւն.

* Տես և Հայ-Վենետ. Ժ։

Մ

ԱՅ նա։ ի մի ակընթարթ
Ամենայն ձայն սուգանի,
ի ճեմ՝ անթրուսդ և հանգարտ
Գայ գիշերոյն հոմանի։

Աստղաճամուկ ջինջ պըսակ
կապէ՛ նըմա թագ ի զլուխ,
Ու ի գիրկ նորուն ընդարձակ
Ծաւալանայ սիրամուխ։

Ոչ բեկբեկեալ մի բարբառ
Ոչ սիրոյ քուք ողբերէն
ի հիացմանն հրաշափառ
Լուէ՛ գիշեր յիւր տեսանէն։

Բայց նա յիւր սակա՝ որ միայն
ի միտ առնու զմիտսն անճառ՝
Երգ մի երգէ՛ անսաՀման,
Երգ անմըուռնչ անբարբառ։

« Ե՛ն են իմ բիւր մարդից թագը,
Եւ ի յատուկ յիմ պարծանս,
Զորոց՝ քեզ, սէր իմ միակ,
Կամիմ պատմել կախարդանս։

Տես, զ՛ ի Թրուիչըս զանխուկ
Բացքերեակ երազոց՝
Իմ են բեւեռք սառնանձոյլ,
Իմ՝ անապատք գետնաբոց։

Իմ են քաղաքըն գոռոգ՝
Զորս բարկութիւն աստուածեան
Սատակեաց, ա՛րդ քարաքոս
Եւ խոտք պատեն զաւերն այն։

Ընդ նըկարէնն անդաստակ՝
Դանդաշելով յածի բռն։
Ի սնարըս սեանց ու ի խլակ
Դամբանական ցախ մածնու։

Եւ շուտաժիր սթափ հովիւ
Անցեալ ընդ այն ճանապարհ՝
Հայի ականքն ծայրիւ,
Զայն իւր շարժեալ՝ սրնդահար:

Ալ ես միայն, միայն ես
Ըզարդատարով՝ թաղելոյ
Ազին՝ լըսեմ զթինդ դեռ եւս
Ի փրատակացն ի ներքոյ:

Ես լոկ առնում ըզնաշակ
Լիով զգեղոյ վեհապանձ՝
Ըզկամարօք գերուհեալ՝
Հոգմած ըփեալ բաղեղանց »:

.

* *

Ի խոր անուրջս՝ գիշեր
Լըսէ՝ երկիր կայ լըսիկ:
Եւ իբր ալիք զալեօք յեռ
Հոսէ անքոյթ խաղաղիկ,

Յանձանութից աղբերաց
Ղուղեկոյ յալըս ծովուն՝
Առեալ ածեալ զխուռն իրաց
Սիրատարիից առ լուսթիւն՝

Զգաղտնածածուկըն բարբառ .
Զերգըն՝ զոյր շունչ խընկաւտ
Եւ զշափ թեւոց միայսր
Մտառէ քերթոյ ինքն եւեթ:

* *

« Ո՛վ սիրուն, ես աշալուշ
Բեւ ըզրոզրովսն գիտեմ
Փըթթել և զհիւթն որ յուշ յուշ —
Վերանայ յոստն՝ ի յարմէն .

Մինչ հաւք ըղթեալ բարախեն
Իիբեալ հրրնուեալ, վիշապ օձ
Պարզէ զպարոյրն, և հեծեն
Վիշաք դարթուցեալք ի ցաւոց:
ԶԱլախ լըսեմ զինեւ շուրջ
Ասել բարձուտ տարաձիգ
Ծագաց՝ լերանց հըրաշունչ —
Օր մի եռս այլ առասիկ .

Եւ առ անյազ անհալտ ծով՝
Մըշտակոծեալ ժայռք զեղբերբ՝
Եւ անտառն միշտ կալով,
Հարցարանել, — Մինչև ցերթ:

* *

« Եմք մեք մայրիքն անտառաց,
Մայրիք՝ զոր դուն արժանիս
Առենս գահոյս քեզ փառաց,
Ի զանխուլ տօնըս գաղտնիս:

Թովեալ յուսթիցդ ի բժժմանս
Ունիմք մեք ակըն հրաշից,
Յակճիտս յայթիս ի սքանչանս՝
Ուրուացընոր հըսկայից .

Եւ տեսանեմք առնել այց
Մեզ ի հանդարտ երեկունս՝
Ըզարբազանց և դբալաց
Ըստուերս խոժոռս և քաղցունս

Անցանեն . այն որ մեռաւ
Կոյր⁽¹⁾ այլ ըզճեմըս թաքունս
Մորորակացըն ծանեաւ,
Զըննեալ ընդ քեզ ի հըսկմունս .

Տեսանողին այն ոգի⁽²⁾
Որ ընկուզեալ յանդուլ խոկ՝
Արեւիչուշտ հասն ազգի
Ի վեր՝ աշխարհ մի նորոգ .

Պաշտօնասէր քո՝ հուժկուն
Փախըստական Գիբելլին, ⁽³⁾
Որ էլ քալ քալ կենդանոյն
Յարքայութիւնս տարտարին

Անցանեն . վեհ ստուգութեանց
Յոր ձըկտէին, դու եւեթ
Ուղղեցեր զթեւս թըռչանաց
Խոկմանց նոցին զըրահետ:

* *

Սիրտն ասէ . — « Ո՛վ Խսիսեայ
Որդեակ ⁽⁴⁾ միայն, դու միայն
Ի ցաւոց ժամըս դըժնեայ
Զիս իմանաս . ապաստան

(1) Գալիլէոս:

(2) Գորովպոս:

(3) Տանդէ:

(4) ԶԱրպովրատեայ են բանքդ, որ էր որդի
Ոսիբեայ և Խսիսեայ, և աստուած լուսթեան,
որոյ անդրի կայր ի դրունս մեհենեաց՝ զմատնն ի
վերայ շրթանց ունեւըով:

ինձ դու՛ւ միայն. և յորժամ
Նախառք ըստ չափ յաւելուն,
Եւ մարդկեղէն զուր առ ձայն
ինձ աղերսեմ փրկութիւն,

Դու, լուռ առտուած, որ ըզբիծ
Խոտես զանհուպն իսկ ի քեզ,
Ի թընամանսն դու գիտ
Մատն ի բերանըդ՝ կըրթես » :

Համագոյք՝ համր ի հըծծիւն՝
Ի մանրամաղ խընկոց բոյր,
Ի թևոց չափս ու ի շարժիւն
կըրկնեն ի մի ձայն հանուր. —

« Որ ըզդըրունըս ցնորից
Բանաստեղծից բանաս դու,
Որ հաւաստեաւ ըզգաղտնիս
Ուսեալ գիտես ըզմահու. »

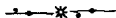
Դու որ իշխես գեղափառ
Տօնից այգուն, և ունիս
Ի լուծ քոյին՝ ըզպայծառ
Անդունդս աստեղց և ըզվիհս .
Մի՛ նշ մէջ հատցին բնաւ կընպիտ
Ո՛վ մեծանձն, ո՛վ գերագոյ,
Հըմայք թագիդ քո յաւէտ,
Ո՛վ տարփածուդ գիշերոյ » :

.

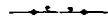
Ձանխուլ ձայնիցն ի նըլագ
Դաշնակաւոր ու անբարբառ՝
Ի կերպըս բիւր, այլ միակ
Լըսի գովեստ մ'անդադար .
Իբր յորձախոր հարուստ գետ
Յանյայտ գնալով շտեմարան
Հեղակարկալ վէտ ի վէտ
Հանգոյն ալեաց հոմաձայն

Ք Ա Ր Մ Է Ն Ս Ի Լ Վ Ա

ՄԵՆԵԱԼ ԾՈՂ

Ի մեռելոյ սպիտակ պատանս
Տարածելով ձրգի երկայն,
Ըզծոցն ամայ ոչ մի հառաչ
Ձարթուցանել չէ բաւական :

Ընդ գունատեալ շրթունըս ցեռ
Փակչի սրանայ շունչ մ'անուշակ,
Ինքն անարին՝ անթրունդ ի սիրտ
Չլինի ալեաց հոսմանց գուշակ :

Յայնժամ յանդուլըն դու թափով
Մըխիս ի ցուրտ կուրծրս նորուն,
Տենչաս պեղել յուզել զոգին
Ձորմէ ինչ ոչ գիտես համբուն :

Ըզսառուցեալ բազուկսն իւր
Նա զքեւ ձրգէ յայնժամ լըռիկ .
Ընդ իս քեզ հարկ է մեռանել
Չի մեռանել կամիմ այժմիկ :

Սուգեալ ի ծոցս իմ բնկընում
Ձուզորդ յանդուլըն և խորէջ,
Եւ զքեզ առ լոյսն այստհետեւ
Լուռ պապանձեալ թողում յաւէտ :

Դեռ ի սպիտակ ձրգեալ սընդուս
Էայ երկայնեալ շրթեղաբար,
Ի գիրկըս յամր անմուռնչ քրնոյ
Ձոր ոչ շարժէ մըրրիկ մ'ի սպառ :